

АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗБРОЙНИХ СИЛ РЕСПУБЛІКИ ЛИТВА

У статті розглянуто досвід підготовки військових фахівців, зокрема рядового, сержантського (старшинського) та офіцерського складу, для збройних сил республіки Литва. На підставі проведеного аналізу змін основних завдань, структури та чисельності особового складу збройних сил республіки Литва, що відбулися після вступу країни до членів НАТО, визначена структура системи військової освіти країни. Наведено вимоги до рівня підготовки військових фахівців. Визначена модель підготовки рядового, сержантського (старшинського) та офіцерського складу. Наведено відомості щодо ролі та міста цивільної університетської освіти і базової військової освіти у загальній системі підготовки військового фахівця. Приведено перелік курсів підготовки та підвищення кваліфікації для певних категорій військовослужбовців.

Ключеві слова: збройні сили республіки Литва, військові фахівці, рівень підготовки, модель підготовки.

Вступ та постановка проблеми. Творче використання міжнародного досвіду підготовки військових фахівців (ВФ) за кордоном набуває особливої актуальності в умовах впровадження стандартів НАТО у збройних силах (ЗС) України. Проводячи дослідження закордонного досвіду будівництва та реформування ЗС інших країн, у тому числі їхньої складової - системи військової освіти, бачимо, що в кожній країні він має специфічне національне підґрунтя. Тому зрозуміло - не треба сліпо копіювати будь яку систему підготовки ВФ. Водночас у військовій педагогічній практиці різних країн світу існують загальні методичні підходи, які доцільно враховувати і використовувати. На наш погляд, цікаво дослідити шлях сучасної трансформації систем військової освіти (СВО) ЗС країн, що раніш входили до складу колишнього Радянського Союзу, а зараз входять до складу НАТО, зокрема у збройних силах Балтійських республік. У статті наведено аналіз досвіду підготовки ВФ у ЗС республіки Литва, що виконаний під час проведення дослідження у рамках науково-дослідної роботи «Рекомендації щодо подальшого реформування системи військової освіти Збройних Сил України на основі вивчення досвіду трансформації систем військової освіти у країнах – колишніх членів організації Варшавського договору до сучасних моделей підготовки військових фахівців, прийнятих у країнах - членах НАТО» (шифр - Підготовка-Т).

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню питань, що пов'язані з аналізом систем підготовки ВФ інших країн, присвячено низку наукових праць вітчизняних науковців. Зокрема, загальні проблеми підготовки військових спеціалістів досліджуються у наукових працях Барабанщикова О.В., Літвіновського Є.Ю., Маслова В.С., Машталіра А.М., Нещадима М.І., Стефаненка П.В., Приходька Ю.І., Хорева І.О., Ягупова В.В., проблеми професійної підготовки військовослужбовців – Агапова Т.П., Бойка О.В., Варія М.Й., Іщенко Д.В., Каменева А.І., Красильника Ю.С., Кривоноса О.Б., Машталіра А.М., Олексієнко Б.М., Сороки Г.І., Тихончука А.О., Челпанова О.С., професійної діяльності офіцера – Алтухова П.К., Давидова В.П., Маслова Б.Б., М'яникова В.О., Пантюка О.В., Рейші О.Е., Смолікова І.Й., Столяренка О.М., Студентові В.Ф., Телелима В.М., Філоненка Г.П., педагогічних аспектів діяльності військових кадрів – Аксьонова О.М., Зельницького А.М., Моїсєєва В.Г. тощо. Разом з тим, слід зазначити, що незважаючи на різноманітність публікацій щодо аналізу загальних проблем підготовки військових фахівців у військових навчальних закладах провідних країн-членів НАТО (США, Великобританії, Франції, Німеччини тощо), підготовці військових фахівців у системі військової освіти республіки Литва приділяється недостатньо уваги.

Метою статті є проведення аналізу сучасного стану підготовки військових фахівців для ЗС республіки Литва для врахування її досвіду під час проведення подальшої реформи національної СВО.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетним напрямом у забезпеченні національної безпеки вважається наявність і динамічний розвиток ЗС, високий рівень підготовки військових професіоналів різних ступенів і ланок військового управління. Обов'язковою вимогою в процесі навчання ВФ у військових навчальних закладах є врахування призначення та завдань видів збройних сил, що викладені у військовій доктрині держави, моральних, психологічних, матеріальних та інших факторів, що мають місце при застосуванні ЗС [1]. Аналіз стану й перспектив розвитку збройних сил та освітніх систем Литви показав, що вони залишаються важливим знаряддям національної та блокової зовнішньої політики, підготовки військових професіоналів для ЗС.

Військова освіта, у країнах НАТО, що були раніш проаналізовані [2] – це корпоративна система підготовки ВФ, призначенням яких є виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування ЗС і потребою їх застосування в конкретних умовах. При цьому залишаються чинними головні критерії вимог до військової освіти: державі потрібні висококваліфіковані ВФ, які здатні керувати військами (силами) в бою (операції), навчанням, вихованням, розвитком, психологічною підготовкою особового складу в мирний і воєнний час; спроможні створювати, експлуатувати й застосовувати найскладніші системи озброєння та військової техніки; супроводжувати та здійснювати фундаментальні, прикладні дослідження; організовувати, проводити й контролювати дослідно-конструкторські роботи з випереджального створення нових поколінь озброєння, військової та спеціальної техніки; ефективно діяти при виконанні завдань, що виникають під час здійснення міжнародних антитерористичних і миротворчих операцій, участі в ліквідації локальних воєнних конфліктів тощо. Система підготовки ВФ безумовно залежить від основних завдань, структури та чисельності особового складу ЗС країни.

Збройні сили Литви або Воїнство Литовське - військова організація Литовської Республіки, що призначена для захисту свободи, незалежності та територіальної цілісності держави. Станом на початок 1993 року загальна чисельність особового складу ЗС Литви становила 7 тис. осіб. [3]. Системи підготовки військових кадрів практично не існувало, на території країни залишився лише один військовий навчальний заклад, що входив до СВО колишнього СРСР - Вільнюське вище командне училище радіоелектроніки ППО. Цей навчальний заклад здійснював підготовку офіцерів для радіотехнічних військ ППО.

27 січня 1994 року Литва почала співробітництво з НАТО за програмою «Партнерство заради миру», яка тривала до вступу Литви в НАТО. До моменту вступу до альянсу ЗС Литви брали участь у миротворчих операціях НАТО на території Боснії (1994-1996 рр.), території Косово (1999-2009 рр.), території Афганістану (2002-2008рр.), території Іраку (2003-2008рр.). Разом з ще шістьма країнами Центральної та Східної Європи Литва була запрошена приєднатися до Організації Північноатлантичного договору на Празькому самміті 2002 року і в березні 2004 року стала членом Альянсу. Інтеграція до військових структур НАТО стала довгостроковою задачею ЗС Литви [4]. 15 вересня 2008 року було скасовано призов на строкову військову службу. Останні військовослужбовці строкової служби були звільнені були звільнені у запас 1 липня 2009 року, з 2009 року комплектування збройних сил Литви здійснювалося виключно на професійній основі. Призов на строкову військову службу був відновлений в 2015 році внаслідок побоювань щодо змін у геополітичній обстановки в регіоні у світлі військового втручання Росії в Україну. З урахуванням цих змін, а також прагнення до посилення оборонного потенціалу Литви, парламент (Сейм) прийняв рішення про відновлення обов'язкової строкової військової служби [5].

На цей час система оборони Литви основана на концепції «повної та безумовної оборони», передбаченої Стратегією національної безпеки Литви. Метою оборонної політики Литви є підготовка суспільства до загальної оборони та інтеграції країни до західних структур безпеки та оборони.

Зміни чисельності особового складу збройних сил Литви після вступу країни до НАТО у 2005 -2017 роках наведено у таблиці 1 [6].

Таблиця 1

Чисельність особового складу збройних сил Литви за роками

Рік	Професійні військовослужбовці	Призовники	Резервісти	Курсанти	Цивільні
2005	7340	3260	5380	260	2370
2007	7090	1870	4570	204	2360
2009	7800	100	4650	208	2280
2015	8145	3010	4580	211	2430
2016	8660	3000	4635	211	2630
2017	9338	3867	4903	209	2616

У наступних роках Литва планує продовжувати збільшення чисельності особового складу ЗС. Так, у відповідності до Білої книзі ЗС [7] планується збільшити чисельність як кадрових (професійних) військовослужбовців, так й тих, хто знаходиться у резерві (табл. 2).

Таблиця 2

Чисельність особового складу збройних сил Литви, що заплановано мати у 2017 – 2022 роках

Роки	2017	2018	2020	2022
Чисельність в/с у резерві	4903	5000	5200	5400
Чисельність професійних в/с	9338	10440	11410	12410
Чисельність в/с за призовом	3867	4000	?	?

Відповідно до закону Литовської республіки «Про організацію системи національної оборони Литовської Республіки і про військову службу» [8], громадяни мають право проходити військову службу в якості:

солдатів (матросів), сержантів (старшин) строкової військової служби (за призовом);
 військовослужбовців добровольчої військової служби (неактивний військовий резерв) – для проходження добровольчої служби у національних добровольчих оборонних силах;
 солдатів (матросів), сержантів (старшин) військової служби за контрактом (професійні солдати);

офіцерів військової служби за контрактом (професійні офіцери).

Солдати (матроси) мають посадові обов'язки відповідно до їх кваліфікації та виконують конкретні завдання та функції. Вони повинні мати рівень освіти - не нижче основного середнього. Підготовка солдатів (матросів) - це безперервний процес, орієнтований на надання їм професійних знань та навичок. Вона проводиться відповідно до переліку військових спеціальностей, що існують у збройних силах Литви.

Підготовка солдатів (матросів) включає:

загальну підготовку - базовий курс. Під час навчання засвоюються знання та здобуваються практичні навички з питань щодо загальної тактики, захисту і виживання, застосування особистої зброї та озброєння взводу, ведення стрільби та організації зв'язку. Значна увага приділяється фізичній підготовці, вивченню військових статутів та законів, що стосуються проходження військової служби, військової етики та інших (військових і невійськових) навчальних дисциплін.

спеціалізована підготовка - спеціальний курс за конкретною військовою спеціальністю. Навчання проводиться у формі групових або індивідуальних (з використанням можливостей Інтернет-ресурсів) занять відповідно до Настанови про підготовку збройних сил Литви.

Сержанти (старшини) мають посадові обов'язки відповідно до їх кваліфікації та виконують певні завдання та функції, що пов'язані з керівництвом підлеглим особовим складом. Вони повинні мати рівень освіти - не нижче середнього. Сержанти (старшини) є важливою складовою професійного особового складу Литовських ЗС. Вони повинні мати відповідну тактичну, технічну, культурну та морально-етичну підготовку, володіти державною та початковою англійською мовами, бути психічно і фізично загартованими, здатними вміло діяти і керувати децентралізовано підлеглим особовим складом. Для просування до сходинкам військової кар'єри військовослужбовці повинні пройти навчання на певних курсах.

Кар'єрні курси. Це курси тактичного, операційного та стратегічного рівнів, на яких сержанти (старшини) отримують знання та практичні навички, що необхідні для отримання більш високого військового ступеня. До цих курсів входять:

курс підготовки сержантів I ступеню (P1). Після закінчення навчання на цих курсах військовослужбовці можуть бути призначені на первинні сержантські (старшинські) посади.

курс підготовки сержантів II ступеню (P2). Після закінчення навчання сержанти (старшини) можуть бути призначені на посади з штатно-посадовою категорією старшого сержанта, штабного сержанта та їм рівні.

курс підготовки сержантів III ступеню (P3). Після закінчення навчання на цих курсах сержанти (старшини) можуть бути призначені на посади з штатно-посадовою категорією майстер сержанта та їм рівні.

курс підготовки сержантів IV ступеню (P4). Після закінчення навчання на цих курсах сержанти (старшини) можуть бути призначені на посади з штатно-посадовою категорією сержанта майора та їм рівні.

Спеціалізовані курси. Це курси, на яких придбається військова спеціальність, з Переліку спеціальностей, що затверджений міністром оборони.

Курси підвищення кваліфікації. Це курси забезпечують здобуття нових (оновлюють) знань та практичних навичок, що необхідні для отримання відповідних ліцензій, дозволів та кваліфікаційних свідоцтв.

Порядок проходження військової служби *офіцерами* ЗС Литви визначається наказом міністра оборони Литви «Про затвердження концепції військової кар'єри офіцера» [9].

Концепція *кар'єри офіцерів* визначає керівні принципи для створення системи військової кар'єри, принципи організації, форми і методи її реалізації. Система управління військової кар'єри є невід'ємною частиною системи управління людськими ресурсами і спрямована на підвищення мотивації офіцерів для проходження професійної військової служби та в запасі. Вона дозволяє офіцеру брати участь в плануванні своєї кар'єри і в формуванні пропозицій щодо найбільш ефективного використання його особистих якостей і професійних здібностей. Важливе місце у системі визначення кар'єри офіцера займає відповідна система підготовки.

Система підготовки офіцерів включає (рис. 1): базове навчання офіцерів (L1); кар'єрні курси офіцерів (тактичний (L2), оперативний (L3) і стратегічний (L4) рівень); курси за спеціальністю; кваліфікаційні курси; інші курси. Кар'єра офіцерів планується і здійснюється в окремих напрямках кар'єри, які згруповані в наступні групи: *загальні військові спеціальності; спеціальні військові спеціальності.*

Базова військова освіта в литовських або іноземних військових навчальних закладах отримується на основі вищої університетської освіти (ступінь бакалавра) з обов'язковим навчанням на курсах професійної підготовки за відповідними спеціалізаціями однієї загальної військової спеціальності.

Цивільна університетська освіта (ступінь бакалавра) і відповідний військовий навчальний курс для підготовки офіцерів за інженерними та гуманітарними спеціальностями дає їм право бути призначеними на первинні офіцерські посади.

У кожному напрямку кар'єри є певні військові спеціальності, а також вимоги до рівня освіти і проходження військової служби.

Військові спеціальності та їх групи визначені у відповідному переліку військових спеціальностей, затвердженому міністром національної оборони. Кожному офіцеру кадрової військової служби присвоюється військово-обліковий код спеціальності. Цей код вказує на кар'єрний шлях офіцера. Якщо офіцерові після закінчення навчання дається кілька кодів військової спеціальності, його кар'єра планується відповідно до одного з них з урахуванням потреб литовських збройних сил і побажань військовослужбовця.

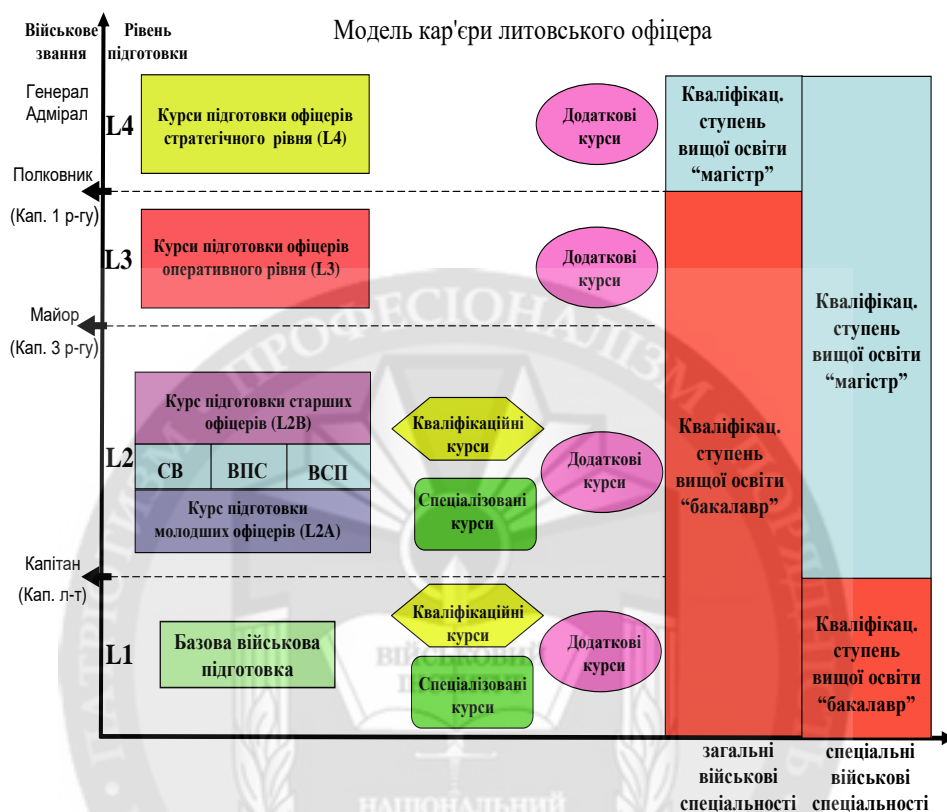

Рис. 1. Система підготовки литовських офіцерів

Беручи до уваги систему кваліфікації офіцерів, вимоги до навчання, досвіду проходження військової служби для кожного військового звання, призначаються наступні кар'єрні рівні офіцерів:

- рівень I - лейтенант, старший лейтенант, капітан (капітан-лейтенант);
- рівень II - майор (капітан 3-го рангу);
- рівень III - підполковник (капітан 2-го рангу);
- рівень IV - полковник (капітан 1-го рангу).

Генеральські (адміральські) звання не виділяються на рівні кар'єри.

Всі військовослужбовці для присвоєння первинного офіцерського звання і для призначення на первинну офіцерську посаду повинні мати відповідну освіту і військову підготовку. Вимоги до освіти також застосовні для присвоєння наступних військових звань і при призначенні на вищу посаду.

Вища університетська освіта, яка отримана в Литві або іноземному ВНЗ, а також кваліфікаційна ступінь бакалавра у відповідній галузі наук, враховується при побудові кар'єрного шляху офіцерів основних військових спеціальностей. Ця вимога не поширюється на офіцерів, які закінчили іноземний ВНЗ або литовський ВНЗ, що не надає вищу університетську освіту. У цьому випадку для отримання військового звання майора вони повинні отримати вищу університетську освіту.

Для випускників спеціальних кар'єрних курсів за допоміжними військовими спеціальностями враховується університетський ступінь в певній галузі знань.

Група загальних військових спеціальностей:

Військове звання до підполковника (капітана 2-го рангу), може бути присвоєно офіцеру, який має вищу освіту і кваліфікаційний ступінь бакалавра (військове звання капітана (капітан-лейтенанта) включно може бути присвоєно офіцеру, який закінчив іноземний військовий навчальний заклад або вищий навчальний заклад Литви, який не надає вищу освіту);

Військове звання полковника (капітана 1-го рангу) і вищі офіцерські звання присвоюються офіцерам, які мають вищу військову освіту і кваліфікаційний ступінь магістра.

Група допоміжних військових спеціальностей:

Військове звання до капітана (капітан-лейтенанта), може бути присвоєно офіцеру, який має вищу освіту і кваліфікаційний ступінь бакалавра;

Військове звання майора (капітана 3-го рангу) і більш високі військові звання присвоюються офіцерам, які мають вищу освіту у відповідній галузі та кваліфікаційний ступінь магістра в цій галузі.

Перш ніж стати офіцером кадрової служби, громадянин повинен отримати базову військову підготовку офіцера, тобто набути знання та навички, які необхідні для виконання функціональних обов'язків на посаді командира взводу та роти. Підготовка цього рівня необхідна для виконання функціональних обов'язків офіцера, який має військове звання лейтенанта, старшого лейтенанта, капітана, майора, підполковника (капітан-лейтенанта, старшого лейтенанта, лейтенант-капітана, капітана 3-го рангу, капітана 2-го рангу).

Наступні курси підвищення кваліфікації для офіцерів, які мають загальні військові спеціальності:

Тренувальний рівень L2 - курси підготовки офіцерів тактичного рівня, на яких здобуваються знання і навички, необхідні для виконання функціональних обов'язків начальників штабів батальйону та бригади (відповідно, сухопутних сил, ВПС, сил спеціальних операцій). Підготовка цього рівня необхідна для виконання обов'язків на посадах з штатно-посадовою категорією майора (капітан 3-го рангу) і отримання цього військового звання;

Тренувальний рівень L3 - курси підготовки офіцерів оперативного рівня, на яких здобуваються знання і навички, необхідні для виконання обов'язків командирів і офіцерів штабу оперативного рівня. Підготовка на цьому рівні необхідна для виконання кваліфікаційних вимог для призначення на посади з штатно-посадовою категорією підполковника (капітана 2-го рангу) і отримання цього військового звання;

Тренувальний рівень L4 - курси підготовки офіцерів стратегічного рівня, на яких старші офіцери навчаються вести сучасні бойові дії, військові операції НАТО і ЄС, надають можливість здобути офіцерам стратегічні командні навички та лідерські якості. Підготовка цього рівня необхідна для отримання офіцером військового звання полковника (капітана 1-го рангу) і вище.

Офіцери, які призначаються на посади, що мають спеціальні вимоги до підготовки (наприклад, офіцер артилерії, офіцер розвідки, офіцер з логістики тощо), та які не отримали необхідну підготовку для виконання конкретних завдань і функцій направляються на відповідні курси військової спеціалізації. Перелік спеціалізованих курсів викладено у відповідному каталозі курсів спеціалізації та ВНЗ іноземної держави. Як правило, на курси спеціалізації можуть бути спрямовані офіцери, які мають військове звання не вище майора (капітана 3-го рангу).

Офіцери повинні отримати відповідні ліцензії, дозволи, кваліфікаційні свідоцтва, які необхідні для виконання своїх посадових обов'язків. Це вказується в кваліфікаційних вимогах до офіцерів для призначення на відповідну посаду. Кваліфікаційні та інші курси організовуються у литовських військових навчальних закладах, а також офіцери можуть бути спрямовані в інші освітні установи Литви або зарубіжних країн.

Проведення зазначених вище курсів організується у відповідних навчальних підрозділах литовських ЗС або збройних силах зарубіжних країн. Визнання отриманої військової

професійної підготовки (кваліфікації) у литовських ЗС (порівняння до відповідних ступенів цивільної освіти) здійснюється (при необхідності) за рішенням та процедурою, що встановлена міністерством освіти і науки Литви.

Управління системою військово-професійної підготовки військовослужбовців здійснює Департамент навчання і доктрин ЗС Литви, що був створений у 1998 році, чисельністю 50 осіб [10]. Департамент організує, координує та адмініструє навчання та підвищення кваліфікації військового і невійськового персоналу національної системи оборони в підпорядкованих підрозділах, військових частинах та інших навчальних закладах Литви та інших країн. Виконуючи зазначене завдання, департамент розробляє основні вимоги до системи підготовки і підвищення кваліфікації військових фахівців, організує оцінку ефективності навчальних курсів, що проводяться у навчальних центрах та навчальних військових частинах ЗС Литви. Крім того він координує підготовку і розробку навчальних та методичних матеріалів для військових частин ЗС Литви, аналізує інформацію про нові технології навчання і новітні методики викладання, ініціює та координує їх впровадження в Литовських ЗС, а також надає пропозиції щодо створення і скасування кар'єрних, спеціальних і кваліфікаційних курсів.

Департаменту підпорядковані:

- Школа підготовки сержантів імені дивізійного генерала Стасіса Раптікиса;
- Навчальний полк імені великого гетьмана литовського Йонуша Раділі;
- Центр бойової підготовки імені генерала Адольфаса Раманаускаса.

Школа підготовки сержантів імені дивізійного генерала Стасіса Раптікиса (м. Каунас) - перший військовий навчальний заклад, заснований після поновлення державності Литви в 1990 році [11]. Починаючи з 1997 року, школа здійснює чотирирівневу підготовку сержантів. Усього за період з 1991 року до 2018 року у школі пройшли підготовку біля 20 000 литовських військовослужбовців. Навчання проводиться відповідно до 67-и навчальними програмами.

До складу школи входять навчальні центри підготовки: сержантів; фахівців з комунікаційних та інформаційних систем; фахівців з логістики; фахівців з фізичної підготовки та спорту; парашутистів; навчальний батальйон для підготовки офіцерів резерву з числа осіб, які мають вищу освіту, а також навчальний полігон.

Навчальний центр підготовки сержантів є основним підрозділом школи. Проводить навчання за 4-ма кар'єрними курсами (P1 – P4). Навчання спрямоване на підвищення рівня загальних (або конкретних) військових знань і професійний розвиток військовослужбовця. Курси проводяться висококваліфікованими та досвідченими професійними інструкторами, які неодноразово брали участь у міжнародних місіях, навчалися в національних і зарубіжних навчальних закладах. Все інструктори є виключно сержантами.

Навчальний центр підготовки фахівців з логістики проводить навчання: зброярів; операторів обладнання з очищення води; кухарів; водіїв тощо.

Навчальний центр з комунікацій та інформаційних систем готує користувачів комп'ютерів, а також фахівців з експлуатації системи зв'язку та інформаційних систем. Організовано проведення ліцензованих курсів: курс користувача комп'ютера в рамках програми ECDL (European Computer Driving License); курс адміністрування комп'ютерної мережі в програмі CCNA.

Центр підготовки парашутистів координує, організує і проводить парашутну підготовку певних військовослужбовців литовських ЗС. Парашутистів навчають висококваліфіковані інструктори, які здійснили більше тисячі стрибків і мають досвід проходження військової служби в парашутних підрозділах збройних сил країн-членів НАТО. Навчальний центр розробляє нові, сучасні програми підготовки парашутистів, адаптує досвід підрозділів парашутистів НАТО до можливостей та умов ЗС Литви, організує навчання в складних умовах застосування. Фахівці центру виконують також необхідне технічне обслуговування та ремонт всіх парашутних систем у збройних силах Литви.

Центр фізичного виховання контролює і аналізує фізичну підготовку військовослужбовців у ЗС Литви, а також дає рекомендації щодо його вдосконалення,

організовує підготовку фахівців в галузі фізичного виховання і спорту. Під час навчання на курсах підвищення кваліфікації військовослужбовці проходять підготовку за наступними навчальними програмами: курс інструктора з фізичного виховання, курс інструктора з військової самооборони і курс інструктора з військово-технічного плавання. Інструктори центру не тільки проводять різні навчальні курси, а й розробляють нові навчальні програми та відповідні методичні матеріали.

Навчальний полк імені великого гетьмана литовського Йонуша Раділи.

Основні завдання, що виконує навчальний полк: підготовка професійних солдат для ЗС Литви; підготовка волонтерів для національних добровольчих оборонних сил; проведення навчальних занять з курсантами ЛВА; проведення навчальних занять з курсантами курсів Військової поліції Литви; проведення тренінгів для студентів ВНЗ (в міру необхідності); забезпечення діяльності полігону Казлу Руда (надання навчальних полів та стрілецьких директрис для проведення навчань військових частин ЗС Литви).

Тривалість навчального курсу підготовки професійного солдата складає 8 тижнів, для волонтерів - 3 тижні, для курсантів ЛВА - 7 тижнів, базовий військовий курс для Литовської поліції - 2 тижні. Навчальні дисципліни, що вивчаються: тактика; зброя та стрілецька справа; військова топографія; захист від хімічної, ядерної, радіологічної та біологічної зброї; медицина; військові устави та основи військового законодавства; військові церемонії, організація зв'язку, фізична підготовка тощо.

Під час проведення навчального курсу солдати вивчають теоретичні предмети, беруть участь в практичних польових вправах, проводять бойові стрільби, кидають гранати, здійснюють походи. Отримані практичні навички поглиблюються військовослужбовцями в лазерному тирі, що розташований в навчальному таборі. Щоденне навчання займає 7-8 годин. Тривалість заняття - 50 хвилин. Основа увага приділяється управлінню бойовими діями і розвитку індивідуальних навичок солдата. Велика увага приділяється духовному вихованню солдата. На території полку розташована каплиця, до якої призначений військовий капелан. Кожен солдат у неділю має можливість взяти участь у богослужінні та провести періодичні зустрічі з військовим капеланом. Наприкінці курсу організовується прийняття військової присяги, в ході якої солдати клянуться у своїй відданості Литовській Республіці перед своїми батьками і друзями.

Центр бойової підготовки імені генерала Адольфаса Раманаускаса. Центр проводить колективну підготовку підрозділів ЗС Литви та індивідуальну підготовку солдатів і сержантів та підвищення їх кваліфікації. З метою забезпечення колективного навчання центр бере участь в плануванні та проведенні військових навчань. Він також навчає спостерігачів для оцінки вправ, проводить спостереження і контрольні вправи відповідно певних нормативних документів з бойової підготовки ЗС Литви. Під час проведення військових навчань центр виконує функції управління та створення різних ситуацій, контролює вправи з урахуванням забезпечення безпеки, організовує обговорення проведених вправ, узагальнює накопичений досвід. Забезпечення об'єктивної оцінки підрозділів військ, що беруть участь в проведенні військових навчань, включає до себе багатокomпонентну систему лазерної взаємодії - Multi-Integrated Laser Engagement System (MILES) і первинну дистанційну інтегровану систему навчання (I-HITS). Ці системи покращують якість оцінки та усувають суб'єктивні помилки.

Центр проводить також індивідуальну підготовку військовослужбовців, які скеровані на проходження військової служби в міжнародні штаб-квартири або на виконання інших місій в міжнародних операціях. Крім того центр організовує проведення навчальних курсів зі стрільби та організовує консультації і семінари з різних вправ зі стрільби.

Мережа військових навчальних закладів для підготовки офіцерського складу ЗС Литви та їх завдання приведені у статті «Організація підготовки офіцерів для збройних сил республіки Литва» [12].

Висновки. Існуюча система військової освіти Литви успішно пройшла період трансформації ЗС до вимог НАТО, використовує досвід підготовки ВФ у розвинутих країнах-членах альянсу з урахуванням особливостей національної системи освіти. Вона забезпечує

підготовку ВФ, у першу чергу, рядового та сержантського (старшинського) складу. Підготовка офіцерських кадрів здійснюється у єдиному військовому навчальному закладі - Військовій академії імені генерала Йонаса Жемайтиса, яка самостійно проводить підготовку офіцерів тактичного рівня для сухопутних військ, а також сумісно з Вільнюським технічним університетом - офіцерів ВПС, а з Вищою школою морських наук м. Клайпеда - офіцерів ВМС. Підготовка офіцерів оперативного та стратегічного рівнів здійснюється на відповідних курсах у військовій академії, а також у Балтійському військовому коледжі.

Підготовка ВФ для ЗС Литви враховує забезпечення національної безпеки, виходячи з можливості виникнення регіональних конфліктів, дестабілізації обстановки в ключових районах світу, здійснення терористичних актів тощо. На думку військових експертів, яка відображає спільну позицію партнерів по НАТО, — "...збройні сили всіх членів альянсу повинні готуватися до війни з урахуванням факторів об'єднаності та багатонаціональності одночасно, при цьому не тільки на оперативному рівні, а й на тактичному".

ЛІТЕРАТУРА:

1. Нецадим М.І. Військова освіта в Україні: історія, теорія, методологія, практика: Монографія/ М.І. Нецадим. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2003. – 852 с.

2. Звіт про складову частину НДР «Удосконалення національної системи військової освіти відповідно до стандартів підготовки фахівців у навчальних закладах країн-членів НАТО (шифр «Підготовка – Н») – «Основи організації та функціонування систем військової освіти країн-членів НАТО: США, Франції, Німеччини, Великобританії, Польщі – аналітичний огляд» Київ, ВІ КНУ, 2017, № держреєстрації 0117U002726, 259 с.

3. Lithuanian Armed Forces. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Lithuanian_Armed_Forces.

4. Вооружённые силы Литвы. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Вооружённые_силы_Литвы.

5. Ministry of National Defence Republic of Lithuania. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kam.lt/en/title.html>.

6. Human Resource Policy. - [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://kam.lt/en/human_resource_policy_1062/facts_and_figures.html.

7. The White Paper on Lithuanian defence policy [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://kam.lt/en/defence_policy_1053/important_documents/the_white_paper_on_lithuanian_defence_policy.htm.

8. Nutarimas dėl generolo jono žemaičio lietuvos karo akademijos statuto patvirtinimo. - [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.-85019/DYUqpfFpSZ>.

9. Karininkų karjeros koncepcija. Patvirtinta 2012 m. kovo 1 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. V-219 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://kam.lt/lt/personalopolitika_512/aktualus_dokumentai/karininku_rengimo_koncepcija.html.

10. Lietuvos kariuomenė.- [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://kariuomene.kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/mokymo_ir_doktrinu_valdyba/uzdaviniai_ir_funkcijos_4240.html/.

11. Lietuvos kariuomenė.- [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://lietuvoskariuomene.lt/lt/kariuomenes_struktura/kariuomene_nuo_aiki_z.html.

12. Богунов С.О. Організація підготовки офіцерів для збройних сил республіки Литва //Богунов С.О., Черних .О.Б.,Черних Ю.О. - Збірник наукових праць "Військова освіта". - К.: № 2 (37), НУОУ, 2018, у друці.

REFERENCES:

1. Neschadim M.I. (2003) Viyskova osvita v Ukraini: istoriya, teoriya, metodologiya, praktika: monografiya/ M.I. Neschadim. – K. : VPTS "Kiyivskiy universitet",. – 852 s. (in Ukrainian).

2. Zvit pro skladovu chastinu NDR «Udoskonalennya natsionalnoyi sistemi viyskoviy osviti vidpovidno do standartiv pidgotovki fahivtsiv u navchalnih zakladah krayin-chleniv NATO (shifr «pidgotovka – N») – «Osnovi organizatsiyi ta funktsionuvannya sistem viyskovoyi osviti krayin-chleniv NATO: SHA, Frantsiyi, Nimechchini, Velikobritaniyi, Polschi – analitichniy oglyad» - Kiyiv, VI KNU, 2017, # derzhreestratsiyi 0117U002726, 259 s. (in Ukrainian).

3. Lithuanian Armed Forces. - [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/Lithuanian_Armed_Forces.

4. Vooruzhyonnyie silyi Litvyi. - [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: https://ru.wikipedia.org/wiki/vooruzhyonnyie_silyi_Litvyi. (in Ukrainian).
5. Ministry of National Defence Republic of Lithuania. - [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://kam.lt/en/title.html>.
6. Human Resource Policy. - [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://kam.lt/en/human_resource_policy_1062/facts_and_figures.html.
7. The White Paper on Lithuanian defence policy [Elektronniy resurs].– Rezhim dostupu: http://kam.lt/en/defence_policy_1053/important_documents/the_white_paper_on_lithuanian_defence_policy.htm.
8. Nutarimas dėl generolo jono žemaičio lietuvos karo akademijos statuto patvirtinimo. - [Elektronniy resurs].– Rezhim dostupu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.-85019/DYUqpfFpSZ>. (in Lithuanian).
9. Karininkų karjeros koncepcija. Patvirtinta 2012 m. kovo 1 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. V-219 [Elektronniy resurs].– Rezhim dostupu: http://kam.lt/lt/personalopolitika_512/aktualus_dokumentai/karininku_rengimo_koncepcija.html (in Lithuanian)..
10. Lietuvos kariuomenė.- [Elektronniy resurs].– Rezhim dostupu: http://kariuomene.-kam.lt/lt/kariuomenes_struktura/mokymo_ir_doktrinu_valdyba/uzdaviniai_ir_funkcijos_4240.html/ (in Lithuanian)..
11. Lietuvos kariuomenė.- [Elektronniy resurs].– Rezhim dostupu: http://lietuovskariuomene.lt/lt/kariuomenes_struktura/kariuomene_nuo_aiki_z.html (in Lithuanian).
12. Bogunov S.O. (2018) Organizatsiya pidgotovki ofitseriv dlya zbroynih sil respubliki Litva /Bogunov S.O., Chernih .O.B.,Chernih Yu.O., - Zbirnik naukovih prats “Viyskova osvita”, - K.: # 2 (37), NUOU, u drutsi, (in Ukrainian).

к.т.н., доц. Черных Ю.А, Черных О.Б.

АНАЛИЗ ПРОЦЕССА ТРАНСФОРМАЦИИ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ ВОЕННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВОЕННЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ РЕСПУБЛИКИ ЛИТВА

В статье рассмотрен опыт подготовки военных специалистов, в частности рядового, сержантского (старшинского) и офицерского состава, для вооруженных сил республики Литва. На основании проведенного анализа изменений основных задач, структуры и численности личного состава вооруженных сил республики Литва, произошедших после вступления страны в НАТО, определена структура системы военного образования страны. Приведены требования к уровню подготовки военных специалистов. Определена модель подготовки рядового, сержантского (старшинского) и офицерского состава. Приведены сведения о роли и месте гражданского университетского образования и базового военного образования в общей системе подготовки военного специалиста. Приведен перечень курсов подготовки и повышения квалификации для определенных категорий военнослужащих.

Ключевые слова: вооруженные силы республики Литва, военные специалисты, уровень подготовки, модель подготовки.

Ph.D.Chernykh J, Chernykh O.

ANALYSIS OF THE PROCESS OF TRANSFORMATION OF THE MILITARY SPECIALISTS TRAINING SYSTEM IN THE MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE ARMED FORCES OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA

The article focuses on the experience of training of the military specialists, particularly the enlisted personnel, non-commissioned-officers, and commissioned officers for the composition of the Armed Forces of Lithuania. The military education structure of the country was determined based on the analysis of the key objectives, structure and size of the personnel of the Armed Forces of Lithuania that took place after the country's accession to NATO. The source outlines the requirements for the level of military specialists training. Furthermore, the model of the training of the enlisted personnel as well as both the non-commissioned and commissioned officers was determined. In addition, the information about the role and significance of the civic university education and the basic military education in the general military specialists training system was provided. The list of training and skills development courses for the particular categories of military servicemen was enclosed. The creative use of the international experience of military specialists training abroad gains particular relevance in terms of the implementation of NATO

standards in the Armed Forces of Ukraine. Analysis of the foreign experience of the organization and reformation of the armed forces in other countries, with the respective systems of military education being an integral part, reveals the specific national aspect of such activities in each country, thus emphasizing the inadequacy of blindly copying any military specialists training system. In the meantime, there are some general methodological approaches used in military pedagogic practice across different countries of the world to be practicably considered and applied. The process of military specialists training for the purposes of the Armed Forces of Lithuania is targeted at providing national security with regards to the possibility of the breakout of the regional conflicts, destabilisation of the political situation in the key regions of the world, the commission of terrorist acts, etc. The existing military education system in Lithuania has successfully underwent the period of transformation of the Armed Forces towards meeting NATO standards, building on the experience of military specialists training in the developed member states of the alliance and considering the peculiarities of the national educational system. The educational complex fully provides military specialists training, most importantly the non-commissioned officers and the enlisted personnel.

Keywords: Armed Forces of Lithuania, military specialists, level of training, training model.

